

Huvudman

Botkyrka kommun
medborgarcenter@botkyrka.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Fittjaskolan Botkyrka Norra i Botkyrka kommun.

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Botkyrka kommun en anmärkning avseende brister rörande skolans arbete med att starta utredning om en elevs behov av särskilt stöd och beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram. Botkyrka kommun ska senast den **fredag den 10 maj 2024** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser mottagande och undervisning av nyanlända elever, garantin för tidiga stödinsatser, extra anpassningar och anmälan till rektorn, distansundervisning, användningen av mobiltelefoner samt utredning av ordningsstörande beteende.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2023:5917) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2023 inlett en tillsyn av Fittjaskolan Botkyrka Norra i Botkyrka kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Fittjaskolan Botkyrka Norra följer gällande bestämmelser om mottagande och undervisning av nyanlända elever, garantin för tidiga stödinsatser, extra anpassningar och anmälningar till rektorn, utredning om särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram, distansundervisning, användningen av mobiltelefoner samt utredning av ordningsstörande beteende.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 19 september 2023 och 22 september 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. betygskataloger, resultatuppföljningar, individuella studieplaner, åtgärdsprogram, elevhälsoplan och kvalitetsrapport. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Skolans arbete med att starta utredning av en elevs behov av särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av Skolinspektionens utredning framkommer att rektorn inte har startat en utredning om behov av särskilt stöd för en namngiven elev, trots att lärare i mars 2023 har anmält till rektorn att lärarna befarar att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas i ett ämne. Vid intervju med lärare, elevhälsan och rektorn framkommer att skolan har en rutin för anmälan om behov av särskilt stöd när en lärare befarar att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas och att rektorn brukar starta utredning och fatta beslut angående åtgärdsprogram när lärarna har gjort vad de kunnat.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett

nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Rektorn svarar för att en utredning genomförs, även om någon annan utses att genomföra utredningen. I vissa fall kan en utredning göras snabbt och enkelt, medan det i andra fall kan behövas en mer omfattande utredning (prop. 2009/10:165 s 290-291).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att verksamheten vid Fittjaskolan inte fullt ut lever upp till författningarnas krav avseende att skyndsamt utreda en elevs behov av särskilt stöd.

Av utredningen framgår att rektorn inte alltid skyndsamt startar en utredning om elevers eventuella behov av särskilt stöd när lärare lämnat en anmälan om att de befarar att en elev, trots extra anpassningar, inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. En rektor, eller den som uppgiften är delegerad till, är alltid skyldig att starta en utredning efter att denne har mottagit en anmälan om särskilt stöd. Enligt Skolinspektionen föreligger det mot denna bakgrund brister i skolans arbete med utredningsskyldigheten.

Beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid intervju med elevhälsan och rektorn framkommer att en namngiven elev har utretts för behov av särskilt stöd utan att utredningen har avslutats med ett beslut om att utforma eller inte utforma ett åtgärdsprogram. Utredningen gjordes under läsåret 2022/2023. Rektorn uppger att hen borde ha beslutat om att inte utforma ett åtgärdsprogram i det fallet. Vid intervju med lärare, elevhälsan och rektorn framkommer i övrigt inte annat än att rektorn brukar fatta beslut angående åtgärdsprogram när en elevs behov av särskilt stöd har utretts.

Rättslig reglering

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning enligt 3 kap 7 § skollagen visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som

rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att verksamheten vid Fittjaskolan inte fullt ut lever upp till författningarnas krav avseende att avsluta en utredning av en elevs behov av särskilt stöd med antingen ett beslut om att utarbeta ett åtgärdsprogram eller ett beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram.

Av utredningen framgår att inte alla utredningar om behov av särskilt stöd avslutas med ett beslut vilket måste ske. När en utredning avslutas utan beslut går elevens vårdnadshavare miste om möjligheten att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd. Det är av stor vikt att skolan vid varje tillfälle som rektorn mottar en anmälan om att en elev, trots extra anpassningar, befaras inte uppfylla betygsriterierna eller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas skyndsamt startar en utredning som avslutas med ett beslut om att upprätta eller inte upprätta ett åtgärdsprogram.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Botkyrka kommuns verksamhet vid Fittjaskolan Botkyrka Norra uppfyller inte författningarnas krav vad gäller skolans arbete med att starta utredning om en elevs behov av särskilt stöd och beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram. Utredningen visar att skolan har en rutin för arbetet med att utreda särskilt stöd och att rektorn för de flesta ärenden som anmäls startar en utredning om en elevs behov av särskilt stöd som avslutas med ett beslut om att utforma eller inte utforma ett åtgärdsprogram. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela ange Botkyrka kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Mottagande och undervisning av nyanlända elever

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer i huvudsak följande.

Skolan har förberedelseklasser för nyanlända elever som börjar i årskurs 4-9. I lågstadiet börjar nyanlända elever direkt i ordinarie klass. Eleverna går oftast i förberedelseklass under två till tre terminer. Ingen elev går längre tid än två år i förberedelseklass. Eleverna slussas över i ordinarie klass, ofta börjar de med att läsa de samhälls- och naturorienterande ämnena och svenska som andraspråk med

den ordinarie klassen. De elever som har bra kunskaper i ett ämne, exempelvis matematik eller engelska, läser det med ordinarie klass direkt.

Innan eleven placeras på skolan görs steg 1 i Skolverkets kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper på kommunens språkcentrum. Steg två i kartläggningen görs på skolan inom två månader. Kartläggningen görs på elevens modersmål med hjälp av studiehandledare. Undervisningen läggs upp utifrån resultaten.

I låg- och mellanstadiet har inte någon elev prioriterad timplan. På högstadiet har vissa elever prioriterad timplan till förmån för mer av ämnet svenska som andraspråk. Ingen elev har prioriterad timplan i mer än ett år.

Alla nyanlända elever i högstadiet har en individuell studieplan som uppdateras minst två gånger per termin. Rektorn fattar beslut om årskurs och undervisningsgrupp inom två månader från att eleven har tagits emot.

Rättslig reglering

En nyanländ elevs kunskaper ska bedömas om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av bedömningen ska beaktas vid beslut om placering och anpassad timplan, upprättande av individuell studieplan och bedömning av behov av studiehandledning på modersmålet samt vid övrig planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden (3 kap. 12 c-d §§ skollagen).

En nyanländ elev ska placeras i den årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt. Rektorn ska besluta om en sådan elevs placering i årskurs så snart som möjligt och senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet i grundskolan. Eleven ska inom samma tid placeras i den undervisningsgrupp som eleven normalt ska tillhöra (3 kap. 12 e § skollagen).

Rektorn får besluta att en elev vars kunskaper bedömts enligt 3 kap. 12 c § delvis ska undervisas i förberedelseklass, om eleven saknar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen. En elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper i svenska för att på heltid kunna delta i undervisningen i det ämnet i den undervisningsgrupp som eleven normalt hör till. En elev får inte ges undervisning i förberedelseklass längre tid än två år (3 kap. 12 f § skollagen).

En individuell studieplan för en nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet och vars kunskaper har bedömts enligt 3 kap. 12 c § ska upprättas senast inom två månader från mottagandet. Studieplanen ska vara långsiktig och beskriva hur eleven ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program utifrån elevens mål. Den ska innehålla uppgifter om utbildningens huvudsakliga innehåll och planerade stödåtgärder. Studieplanen ska

revideras löpande utifrån de bedömningar som görs av elevens ämneskunskaper (3 kap. 12 g § skollagen).

En nyanländ elev får ges mer undervisning i svenska eller svenska som andraspråk än övriga elever i samma årskurs genom en omfördelning av den undervisningstid huvudmannen beslutat. Ett beslut om prioriterad timplan får fattas om det behövs för att eleven så snart som möjligt ska kunna tillgodogöra sig undervisningen i den undervisningsgrupp som eleven normalt hör till. En elev får omfattas av prioriterad timplan under högst ett år och eleven får inte under denna tid ges mindre undervisning totalt än andra elever i samma årskurs hos huvudmannen. Rektorn beslutar om prioriterad timplan (9 kap. 4 a § skolförordningen [2011:185]).

När en nyanländ elevs kunskaper bedöms ska Skolverkets kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2 användas som underlag för bedömningen (1–3 §§ Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2016:10] om underlag för bedömning av nyanlända elevers kunskaper).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Garantin för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framkommer att lärarna i förskoleklass har använt och genomfört de nationella kartläggningsmaterialen under höstterminen 2022. Samtliga elever i förskoleklass har genomfört kartläggningsmaterialen Hitta språket och Hitta matematiken.

I årskurs 1 har de nationella bedömningsstöden genomförts under läsåret 2022/23 på både höst- och vårtermin. Samtliga elever, förutom de nyanlända, har genomfört bedömningsstöden.

Samtliga elever gjorde de nationella proven i årskurs 3 vårterminen 2023.

För de elever som visat indikation på att inte uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i ämnena svenska och matematik har det skett en särskild bedömning där lärare, speciallärare och specialpedagog analyserat resultaten och planerat vilka extra anpassningar som kan stödja eleven.

Rättslig reglering

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen och lågstadiet, om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial, nationellt bedömningsstöd eller nationellt prov, finns en indikation på att eleven inte kommer uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik som ska uppnås i

årskurs 1 och 3. Om det efter en särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om utredning om behov av särskilt stöd (3 kap. 4 § skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning samt vid planering av stöd i form av extra anpassningar när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Sådant samråd behöver inte genomföras om den ansvariga förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

Nationella kartläggningsmaterial ska användas i förskoleklassen för att kartlägga elevernas språkliga medvetenhet och matematiska tänkande (8 kap. 2 § skolförordningen).

Nationella prov ska användas i matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 3. Syftet med proven är att stödja bedömningen av elevernas kunskaper i relation till kriterierna för bedömning av kunskaper (9 kap. 20-21 §§ skolförordningen).

Nationella bedömningsstöd ska användas i matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 1. Bedömningsstöden ska stödja lärarnas bedömning av elevernas kunskaper (9 kap. 22 b § skolförordningen).

För varje elev i förskoleklass ska läraren använda det kartläggningsmaterial som avses under höstterminen (3 och 5 §§ Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2019:16] om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass).

För varje elev i årskurs 1 ska läraren använda bedömningsstödet under både höstterminen och vårterminen (3 och 5 §§ Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2016:66] om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan).

Samtliga delprov ska genomföras under en specifik tidsperiod mellan mars och maj. (5 § Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2021:69 och SKOLFS 2022:448] om nationella prov i årskurs 3 i grundskolan läsåren 22/23 och 23/24).

Syftet med en garanti för tidiga stödinsatser är att den ska garantera att alla elever tidigt får de stödinsatser som de behöver för att uppfylla de kunskapskrav som ska uppfyllas i svenska, svenska som andraspråk och matematik (prop. 2017/18:195, s. 35).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Extra anpassningar och anmälan till rektorn om behov av särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare, elevhälsan och rektorn framkommer att lärarna arbetar med extra anpassningar för de elever som har behov av det. I klassrummen finns olika hjälpmedel, exempelvis, sittkudde, hörselkåpor och skärmar att ställa på bänken. Det framkommer inte något annat än att de elever som befaras inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att de har stöd i form av extra anpassningar, anmäls till rektorn för utredning om behov av särskilt stöd.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggingsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggingsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga (3 kap. 7 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Användning av mobiltelefoner i undervisningen

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn samt lektionsobservationer framkommer att eleverna mestadels följer skolans regler om att lämna in mobiltelefonen under lektionstid. I vissa fall, exempelvis i förberedelseklass, får eleverna använda mobiltelefonen för översättning av ord. Om någon elev använder mobiltelefonen utan tillåtelse från läraren tar läraren mobiltelefonen och låser in den. Elevens vårdnadshavare får sedan hämta mobiltelefonen på skolan.

Rättslig reglering

Vid undervisning får endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma som sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller om det utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap. Om det finns särskilda skäl får dock rektorn eller en lärare tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning även i andra fall (5 kap. 4 a § skollagen).

En skola präglad av trygghet och studiero är en rättighet för alla elever och en grundläggande förutsättning för lärande och utveckling. För att främja elevers kunskapsutveckling anser regeringen att det är centralt att säkerställa en lärmiljö som ger eleverna de bästa förutsättningarna till lärande där elevernas uppmärksamhet i största möjliga utsträckning riktas mot det som är syftet med undervisningen. Privat användning av mobiltelefoner bör inte förekomma under lektioner. Förutom att den elev som använder mobiltelefonen inte använder lektionstiden till lärande så kan elevens användning av mobiltelefonen störa andra elevers koncentration och därmed utgöra ett hinder i deras lärande (prop. 2021/22:160 s. 99-100).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Utredning av ordningsstörande beteende

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare, elevhälsa och rektorn framkommer att det finns vissa elever som vid upprepade tillfällen stör ordningen. Då har lärarna samtal med eleven och dennes vårdnadshavare. Vid behov lyfts elevens beteende på elevhälsomöte och då får även rektorn kännedom om elevens beteende. En åtgärd kan vara att eleven får kuratorsamtal. Lärare uppger att de även anpassar undervisningen för elever som har en koncentrationsproblematik och med anledning av den problematiken stör ordningen.

Rättslig reglering

Om en elev i förskoleklassen eller grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (5 kap. 9 § skollagen).

Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 5 kap. 9 § första stycket ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende (5 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Erik Almqvist.

Utredaren Cecilia Winberg har varit föredragande ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Terese Westin medverkat.